

1. Мачуський В. В. Стратегічні напрями удосконалення науково-методичного забезпечення діяльності позашкільних навчальних закладів / В. В. Мачуський, Г. П. Пустовіт // Становлення особистості. – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2007. – С. 111-121.

2. Позашкільна освіта: додаткові можливості для розвитку особистості учня / автор. кол.: А. В. Корнієнко, В. В. Мачуський, Г. П. Пустовіт, О. В. Литовченко, О. В. Просіна // Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Товариство «Знання» України, 2016. – С. 59-67.

В статті изложена история создания и деятельности лаборатории внешкольного образования Института проблем воспитания НАПН Украины.

Ключевые слова: внешкольное образование, внешкольное учебное заведение, воспитание, воспитательный потенциал, воспитанники внешкольных учебных заведений.

The article presents the history and activities of Out-of-School laboratory of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

Keywords: out-of-school education, out-of-school educational institutions, educational potential, out-of-school educational institutions students.

О. Л. Морін, м. Київ

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ОКРУГУ

У статті представлено результати дослідження, проведеного лабораторією трудового виховання Інституту проблем виховання НАПН України з метою розроблення змісту та педагогічних засобів забезпечення професійного самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу.

Ключові слова: освітній округ, професійне самовизначення, учнівська молодь.

Важливість формування в учнівської молоді готовності до професійного самовизначення зумовлена тим, що від обґрунтованості й адекватності вибору професії залежить подальше життя молодої людини. Справді, професійне самовизначення – це подія, яка не тільки впливає на професійний складник життєдіяльності, а й може докорінно змінити життєвий шлях загалом. Від цього вчинку залежать сімейні перспективи, матеріальний добробут, психологічна гармонія, самооцінка тощо.

У результаті проведеного лабораторією трудового виховання в 2014-2016 роках дослідження теоретично обґрунтовано та експериментально

перевірено ефективність запропонованого змісту і педагогічних засобів формування професійного самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали праці К. Абульханової-Славської, Б. Ананьєва, Л. Анциферової, Г. Балла, Л. Божович, Л. Виготського, А. Голомштока, Г. Костюка, В. М'ясищева, К. Платонова, Н. Пряжнікова, К. Платонова, С. Рубінштейна та ін. (теоретико-методологічні основи професійного самовизначення особистості); Л. Ботякової, О. Колесникової, Д. Костянтинівського, В. Сидоренка, О. Мельника, А. Мордовської, Є. Павлютенкова, А. Федоришина, І. Чечель, П. Шавіра та ін. (психолого-педагогічні основи формування готовності до професійного самовизначення); Л. Гуцан, Ж. Вірної, Д. Закатнова, Л. Йовайши, Є. Клімова, Г. Левченка, З. Охріменко, А. Сазонова, В. Симоненка, В. Мачуського, М. Тименка, І. Ткачук, Є. Павлютенкова, М. Піддячого, Д. Тхоржевського, М. Янцура, О. Ястремської та ін. (методи активізації професійного та особистого самовизначення, методичні основи профорієнтації); Б. Федоришина, В. Лозовецької, Н. Побірченко, В. Синявського (проблеми психології профорієнтації та професійного розвитку особистості); І. Беха, О. Киричука, О. Коберника, Г. Костюка, К. Платонова, Г. Пустовіта, В. Сухомлинського, М. Ярмаченка (особистісно орієнтований підхід у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи).

Під час дослідження було здобуто нові наукові дані, які засвідчують: професійне самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу є процесом цілеспрямованих і послідовних самозмін особистості, що відбуваються під впливом профорієнтаційної діяльності суб'єктів освітніх округів, скоординованої єдиною визначеною ними структурною одиницею у своєму складі; формування готовності учнівської молоді до професійного самовизначення в умовах освітнього округу має відбуватися комплексно у процесі урочної, позаурочної і позашкільної предметно-перетворювальної

діяльності під час допрофільної підготовки та профільного навчання, яке забезпечено усіма наявними ресурсами суб'єктів освітніх округів.

Також, зокрема, було доведено, що процес формування готовності учнівської молоді до професійного самовизначення безпосередньо пов'язаний з використанням ідей особистісно орієнтованого виховання, за якого вихованець є суб'єктом суспільно значущої поведінки як істотного складника суспільної практики.

Тобто, під час формування готовності має забезпечуватися динамічна взаємодія вихователя та вихованців, спрямована на засвоєння у різних видах діяльності цінностей культури, самореалізацію, самоствердження, особистісний розвиток.

Крім того, така взаємодія спонукає вихованця до свідомого вироблення у себе позитивних рис і подолання негативних. Це сприяє формуванню в суб'єкта вимогливості до себе як постійної риси характеру, без якої неможливо досягти успіху в будь-якій справі.

Аналіз результатів дослідження дає змогу стверджувати – процес формування готовності учнівської молоді до професійного самовизначення відбувається так: потреба (необхідність суб'єкта пристосовуватись до вимог, які висуває життя, а саме обов'язковість вибору майбутнього професійного шляху) сприяє виникненню мотиву (прагнення суб'єкта до самоствердження), який встановлює мету (готовність суб'єкта до професійного самовизначення). Мета ж визначає сутність того, чого необхідно досягти (психологічне утворення особистості) і прояв цього досягнення (дії у ситуації вибору професії), які, своєю чергою, детермінують механізм формування (самореалізація шляхом самовдосконалення та саморозвитку) і засоби цього процесу (засвоєння знань про структуру і зміст професійної діяльності людини; розвиток умінь узгодження та зіставлення вимог професії з власними індивідуальними особливостями; формування інтелектуально-моральної саморегуляції, тобто умінь і навичок підготовки до практичної реалізації майбутньої професійної кар'єри). Результатам процесу

виступають безпосередньо дії з розгортання освітньої і професійної траєкторії.

Отриманий науково-методичний матеріал було систематизовано, узагальнено, інтерпретовано та включено до змісту обов'язкової друкованої продукції (монографії і посібника), впровадження якої має збагатити сферу знань в галузі теорії і методики виховання, загалом сприяти удосконаленню процесу виховання й розвитку особистості, надати можливість якісно та ефективно вирішувати завдання забезпечення професійного самовизначення особистості.

За результатами проведеного дослідження обґрунтовано доцільність впровадження у профорієнтаційну практику визначених та експериментально перевірених змісту і педагогічних засобів забезпечення професійного самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу. Доведено, що дієвими осередками для їх застосування є створені в освітніх округах ресурсні центри професійної орієнтації.

Також, з метою супроводу освітньої і професійної траєкторій випускників навчальних закладів, майбутніх студентів, було запропоновано на базі закладів професійно-технічної та вищої освіти, які включено до складу освітніх округів, створювати "Центри розвитку кар'єри", які, крім іншого, надаватимуть студентам ПТНЗ і ВНЗ індивідуальні інформаційно-довідкові консультації, проводитимуть профконсультаційну діагностику з метою визначення професійної придатності, сприятимуть у складанні усвідомленого й обґрунтованого плану особистої реалізації у професійній сфері, забезпечуватимуть підтримку і допомогу в діях, спрямованих на виконання цього плану, а також здійснюватимуть подальший моніторинг перебігу професійної кар'єри випускників.

Варто зазначити, що перспективним шляхом упровадження результатів проведеного дослідження є їх застосування в опорних закладах, які з вересня 2016 р. створюються на підставі нової редакції Положення про освітній округ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

20 січня 2016 р. № 79.

Функціонування освітніх округів і опорних закладів у їх складі, дозволяє побудувати дієву систему освіти практично усіх рівнів, забезпечити доступ учнівської молоді до якісної освіти, ефективно застосовувати досвід педагогічних працівників, фахівців психологічної служби, залучати широке коло зацікавлених осіб і організацій, раціонально використовувати наявну навчально-методичну і матеріально-технічну базу суб'єктів округу.

На базі опорних закладів можуть функціонувати як "Ресурсні центри професійної орієнтації", так і "Центри розвитку кар'єри".

Важливість формування в учнівській молоді готовності до професійного самовизначення зумовлена тим, що від обґрунтованості й адекватності вибору професії залежить усе подальше життя молодшої людини. Це актуалізує необхідність продовження досліджень, спрямованих на модернізацію змісту, пошук нових форм суб'єктів профорієнтаційної діяльності навчальних закладів різного рівня, інноваційних виховних технологій забезпечення професійного самовизначення особистості. Вивчення досвіду освітньої і виховної практики свідчить – створені в Україні освітні округи мають потужний потенціал для розгортання професійної орієнтації учнівської молоді.

Література

1. Бех І. Д. Виховний процес в досягнутих глибинах // Шкільний світ (спецвипуск). – 2014. – № 5 (685), березень. – 42 с.
2. Гуцан Л. А. Освітній округ як інноваційна модель управління в умовах профільного навчання / Л. А. Гуцан // Вісник Черкаського університету. Серія "Педагогічні науки". – 2015. – № 37 (370). – С. 35–42.
3. Мельник О. В. Післяіндустріальний світ: нові виклики до професійної орієнтації дітей та учнівської молоді / О. В. Мельник // Педагогіка і психологія. – 2014. – № 1. – С. 24–31.
4. Охріменко З. В. Проблема удосконалення системи професійної орієнтації старшокласників у контексті вимог сьогодення / З. В. Охріменко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Інститут проблем виховання НАПН України. – 2016. – Вип. 20, кн. 2. – С. 88–100.

В статті представлені результати дослідження, проведеного лабораторією трудового виховання Інституту проблем виховання НАПН України з метою розробки содержания і педагогічних засобів забезпечення професійного самоопределення учащейся молодежи в условиях образовательного округа.

Ключевые слова: образовательный округ, профессиональное самоопределение,

учащаяся молодежь.

The article reveals the results of the research of Labor Education laboratory of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine aimed at developing the content and pedagogical means of ensuring vocational self-determination of students in the conditions of educational district.

Keywords: educational district, vocational self-determination, student youth.

С. П. Нечай, м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИХІДНОГО РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено актуальній проблемі формування соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в процесі музичної діяльності. Визначено сутність поняття, критерії та показники досліджуваного феномену. Висвітлено якісні та кількісні результати констатувального етапу науково-дослідної роботи, спрямованого на визначення вихідного рівня соціального досвіду старших дошкільників під час музичної діяльності.

Ключові слова: соціальний досвід, музична діяльність, діти старшого дошкільного віку.

Переоцінка базових цінностей особистості – актуальна педагогічна стратегія сучасності. З одного боку, зміни, що відбуваються в суспільстві, істотно впливають на процес формування соціального досвіду дітей; з іншого – розвиток суспільства безпосередньо залежить від того, які цінності будуть формуватися у дітей сьогодні, наскільки молоде покоління виявиться готовим до нового типу соціальних відносин.

На основі аналізу зарубіжних та вітчизняних досліджень у галузі педагогіки, психології, філософії, естетики, культурології, музикознавства нами визначено зміст поняття «формування соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в процесі музичної діяльності» як «процес прийняття, накопичення, осмислення дитиною знань, умінь і навичок змінюваних позицій: «я слухаю», «я інтерпретую», «я творю», що забезпечують розвиток здібностей до соціальних комунікацій через різні види музичної діяльності».